O‘ZBEKISTON MILLIY PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

«TASDIQLAYMAN»
O‘zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori v.v.b.
Z.Ya.Raxmanov
_____
«____»_____2026- yil

«MA`QULLANDI»
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAK raisi
A.E. Yusupov
_____
«____»_____2026 -yil

19.00.02 – «Psixofiziologiya» ixtisosligi bo’yicha malakaviy imtihon DASTURI

O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi

Rayosatining 2026- yil «____»_____ ____-sonli qarori bilan tasdiqlangan

TOSHKENT – 2026

ANNOTATSIYA

“Psixofiziologiya” ixtisosligidan malakaviy imtihon qabul qilish dasturi O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida” Qonuni hamda psixologiya fanini rivojlantirishga oid mavjud me’yoriy hujjatlar asosida yaratilgan bo‘lib, psixolog kadrlar tayyorlash tizimining muhim tarkibiy qismidir. Uning asosiy maqsadi – psixofiziologiya ixtisosligi bo‘yicha talabgorning nazariy va kasbiy tayyorgarlik darajasini uning ushbu fan shakllanishi va rivojlanishi tarixini, umumiy konsepsiyalari va metodologiya masalalarini, manbalarini, shu bilimlar tarmog‘ining asosiy nazariy va amaliy muammolarini, mavjud materialni nechog‘lik bilishini aniqlab berishi, uning ilmiy adabiyotni, shu jumladan, chet el davriy nashrlarini hamda ilmiy tadqiqotlarning zamonaviy usullarini qanchalik egallaganligini ko‘rsatib berishi lozim.

Tuzuvchilar: psixol.f.d., prof. B.S.Abdullayeva
psixol.f.d., prof. G.A.Yakubova

Taqrizchi: psixol.f.d., prof. N.Z.Ismoilova
psixol.f.d., prof. D.A.Urazbayeva

Ushbu dastur universitet Ilmiy-texnik kengashining 2026- yil 6- yanvardagi 1-sonli majlisida tasdiqlangan.

SO‘Z BOSHI

Bugungi kunda inson psixofiziologiyasi, inson psixkasi va oliy nerv faoliyati, xulq-atvor, hissiy-irodaviy, motivasion sohaning psixofiziologik asoslarini o‘rganish, psixofiziologik reaksiyalarni tahlil qilish va bu borada ilmiy izlanishlarni kuchaytirish maslasi dolzarb ahamiyatga egadir.

Psixofiziologiya ixtisosligi bo‘yicha malakaviy imtihon qabul qilishda talabgorlarning psixofiziologiya fanidagi nazariy-fundamental muammolarni tushunish, ularni tahlil eta olish va hal etishga nisbatan fanda shakllangan yondashuvlar haqidagi tasavvurlarini nazorat qilish yuzasidan imtihon o‘tkazilishi ko‘zda tutiladi.

Dastur psixofiziologiya borasidagi qarashlarning ilmiy jihatlarini bayon etishga mo‘ljallangan. Kognitiv, motivasion, xulq-atvor, hissiy-irodaviy soha shaxs individual psixologik xususiyatlarining psixofiziologik asoslari borasidagi fikrlar rivojlanishini izchil o‘rganish bo‘lg‘usi mutaxassislarga hozirgi davrda o‘tmishning ilg‘or psixologiyasini uzviy davomi ekanligini ko‘rsatish kelajak psixologik fikrlar taraqqiyoti yo‘nalishlarini anglab olishga yordam beradi.

“Psixofiziologiya” ixtisosligi bo‘yicha dasturning maqsad va vazifalari: talabgorlarni psixofiziologiya fanining nazariy asoslari bilan qurollantirish; psixofiziologiga oid fikrlarni shakllanishi negizini o‘rganish va tadqiq etish; psixofiziologiyaga doir bilimlarning nazariy asoslarini yaratish; umumiy tarraqqiyot mezonlari hamda psixik tamoyillarni tadqiq etish; psixologiya sohalaridagi psixofiziologik tadqiqotlar va uning zamonaviy tamoyillarini tushunish hamda ularni amaliyotda qo‘llay olishga o‘rgatishdan iborat.

“Psixofiziologiya” fanidan bilim va ko‘nikmalarga qo‘yiladigan talablar:

mazkur ixtisoslikni o‘rganish jarayonida quyidagi tushunchalarni bilish va ko‘nikmalarga ega bo‘lish zarur:

- psixofiziologiyaning fan sifatidagi tavsifi, fanlar tizimidagi o‘rni;
- inson psixikasi va fiziologiyaning uzviyligi haqidagi ilmiy nazariy qarashlar;
- shaxsning psixifiziologik rivojlanishining psixika taraqqiyotdagi roli;
- kognitiv psixologiya va psixofiziologiya;
- affektiv sohaning psixofiziologik asoslari;
-xulq-atvor psixofiziologiyasining o‘ziga xos muammolariga nisbatan mavjud turli nazariy yondashuvlar;
- fiziologik ma’lumotlar bilan ishlash va uning o‘ziga xos jihatlari;
- shaxs psixodiagnostikasida psixofiziologik kuzatiuvlarning ahamiyati va asosiy yo‘nalishlari va muammolari;
-motivasion soha psixofiziologiyasi;
- sensor tizimdagi ma’lumotlarni qayta ishlashga oid ilmiy tadqiqotlarning asosiy yo‘nalishlari.

- psixopotologik buzilishlar va ular bilan ishlash haqida bilim, ko‘nikma va malakalarga ega bo‘lishi zarur.

Talabgor “Psixofiziologiya” fanini o‘rganish davomida senson, kognitiv, affektiv, konativ soha psixofiziologiyasi, psixofiziologik reaksiyalar bilan ishlashga oid qarashlarni tahlil qilish, ilmiy-amaliy farazlarni muayyan konseptual qarashlar asosida tizimlashtira olishi hamda amaliy, ilmiy tadqiqot topshiriqlarini bajarish ko‘nikmasini namoyon eta olishlari zarur.

Talabgorning Psixofiziologiyadan o‘rganilishi zarur bo‘lgan minimum bilimlar mazmuni.

1. Psixofiziologiya fanining predmeti va vazifalari. Psixofiziologiyaning tasnifi, fanlar tizimida tutgan o‘rni. Psixofiziologiya va rivojlanish chegaralariga oid qarashlar. Psixogenez muammolari va uning jihatlari

2. Psixofiziologiya fanining kelib chiqishi va tarixi. Psixofiziologik tadqiqotlarning o‘ziga xos jihatlari. Psixik taraqqiyot va fiziologiya

3. Psixofiziologik tadqiqotlarning nazariy va amaliy jihatlari. Psixofiziologiyada zamonaviy tadqiqot usullari. Tadqiqotchini nazariy tayyorgarligini eksperimental tadqiqot sifatiga ta’siri. Ilmiy nazariyaning tavsifi va psixofiziologik ko‘rsatkichlari. Psixologik va psixofiziologik tadqiqotlarining uslubiy asoslari.Psixofiziologik tadqiqot natijalarini talqin qilish muammosi

4. Miya haqida tushuncha miyaning morfologiyasi, ya’ni neyronlarning tizimli tashkil etilishi, ularning jarayonlari. Asab tizimi faoliyati tuzilishi haqidagi bilimlar. Asab to‘qimalar tuzilishi va uning asosiy tarkibi. Asab hujayralari va uning turlari.

5. Neyron. Uning tuzilishi va vazifalari. Asab impulsini o‘tkazish. Sinaptik uzatish. Neyron tarmoqlari. Neyronlar va gliyalar. Sinapslarning o‘zaro o‘tkazuvchanligi. Sinaptik aloqalarni shakllantirish jarayonlari.

6. Impulsli faoliyatni qayd etish. Nerv impulslari o‘tkazuvchanligi. Asab tizimining murakkabligi hujayralar orasidagi aloqalarni o‘rnatish va birikmalarning murakkabligi.

7. Elektroensefalografiya haqida umumiy ma’lumot. Elektroensefalografiyaning psixologiyada va klinik amaliyotdagi o‘rni. Elektromiografiya haqida ma’lumot va qo‘llanilishi. Elektrokardiografiya haqida umumiy ma’lumot va psixologiyadagi o‘rni. Elektrookulografiya haqida ma’lumot va uning psixologik tadqiqotlarda qo‘llanilishi.

8. Miya qon oqimi joylashuvini o‘lchash zamonaviy metod sifatida. Bosh miya tuzilishi.

9. Miyaning tomografik tadqiqot usuli haqida umumiy ma’lumot. Magnit-rezonans tomografiya usuli haqida umumiy ma’lumot va psixologlar faoliyatidagi o‘rni. Miyaning pozitron emissiya tomografiyasi haqida umumiy ma’lumot

10. Sensor jarayonlar psixofiziologiyasi. Sensor sistemaning o‘zaro aloqadorligi. Sensor tizimida ma’lumotlarni qayta ishlash. Har xil turdagi signallarni aniqlash va ularni farqlash. Sensor jarayonlar reseptorlari. Sensor sezuvchanlikning differensiyasi. Signallarni o‘tkazish va qayta tiklanishi. Sensor tizimda ma’lumotlarning qayta ishlash tartibi. Sensor tizimda ma’lumotlarning qayta ishlanishida qo‘zg‘aluvchi va to‘xtovchi neyronlarning vazifasi

11. Kognitiv soha psixofiziologiyasi. Diqqatni fiziologik asosi. Diqqatning aniqlash. Diqqat, xotiraning fenomenalogiyasi. Diqqat, xotirani o‘lchashda geometrik modelning o‘rni. Xotiraning neyrodinamik asoslari.

12. Hissiyot, diqqat xotira, nutq psixofiziologisi. Hissiyotning fiziologik asosi. Hissiyotning fenomenalogiyasi. Hissiyotni o‘lchashda geometrik modelning o‘rni.

13. Yuqori psixik funksiyalarda miya maxanizmlarining neyropsixologik analizi. Miya faoliyati va uning asosiy vazifalari. Yuqori psixik funksiyalarda miya lokolizasiyasining muammolari. Fanning tarihida muammoni hal etish: qisqa lokalizatsiya, antilokalizasianizm, eklektik munosabat.

14. Miya tuzilishining asosiy neyroanatomik prinsipi. A.Luriyaning miya sohalarida uchta asosiy funksional tuzilishi haqidagi nazariyasi: energetik qabul bo‘limi, ma’lumotlarni eksterotseptiv saqlash va qayta ishlash bo‘limi, psixik faoliyatni nazorat qilish va dasturlash. Har bir bo‘limning ierarhik tuzilishi. Xar xil turdagi psixik faoliyatda miya bo‘limlarining differensial holatdagi mo‘tadil ishtiroki.

15. Gormonlar va psixika. Psixikaga gumoral ta’sir etish. Ichki sekresiyaning gumoral bezlari. Asab va gormonal tartibni bir biriga o‘zaro ta’siri. Gormonlar va xulq-atvor. Gormonlarning xulq-atvorga ta’sir turlari (ta’minlanishi, modulyatsiya va induksiya).

19.00.02 – Psixofiziologiya ixtisosligi bo‘yicha imtihon savollari:

1. Psixofiziologiya fanining predmeti va vazifalarini yoritib bering.
2. Psixofiziologiyaning tasnifi, fanlar tizimida tutgan o‘rni ochib bering.
3. Psixofiziologiya va rivojlanish chegaralariga oid qarashlarni qiyosiy tahlil qiling.
4. Psixogenez muammolari va uning jihatlarini yoritib bering
5. Psixofiziologiya fanining kelib chiqishi va tarixini yoritib bering
6. Psixofiziologik tadqiqotlarning o‘ziga xos jihatlarini qiyosiy tahlil qiling.
7. Psixik taraqqiyot va fiziologiyani bog‘liqligini ochib bering.
8. Psixofiziologik tadqiqotlarning nazariy va amaliy jihatlarini taqqoslang
9. Psixofiziologiyada zamonaviy tadqiqot usullarini yoritib bering.
10. Tadqiqotchini nazariy tayyorgarligini eksperimental tadqiqot sifatiga ta’sirini yoritib bering
11. Ilmiy nazariyaning tavsifi va psixofiziologik ko‘rsatkichlarini tahlil qiling.
12. Psixologik va psixofiziologik tadqiqotlarining uslubiy asoslarini yoritib bering.
13. Psixofiziologik tadqiqot natijalarini talqin qilish muammosini sharhlab bering.
14. Miya haqida tushunchani miyaning morfologiyasi, ya’ni neyronlarning tizimli tashkil etilishi, ularning jarayonlari misolida yoritib bering.
15. Asab tizimi faoliyati tuzilishini yoritib bering.
16. Asab to‘qimalar tuzilishi va uning asosiy tarkibini tahlil qiling.
17. Asab hujayralari va uning turlarini tahlil qiling.

18. Neyron, uning tuzilishi va vazifalarini yoritib bering.
19. Asab impulsini o‘tkazish mexanizmini sharhlab bering.
20. Sinaptik uzatishni tushuntirib bering.
21. Neyron tarmoqlarini sharhlang.
22. Neyronlar va gliyalarni izohlab bering.
23. Sinapslarning o‘zaro o‘tkazuvchanligini yoritib bering.
24. Sinaptik aloqalarni shakllantirish jarayonlarini sharhlab bering.
25. Impulsli faoliyatni qayd etish jihatlarini yoritib bering.
26. Nerv impulslari o‘tkazuvchanligini sharhlang.
27. Asab tizimining murakkabligi hujayralar orasidagi aloqalarni o‘rnatish va birikmalarning murakkabligini izohlang.
28. Elektroensefalografiya haqida umumiy ma’lumotni yoritib bering.
29. Elektroensefalografiyaning psixologiyada va klinik amaliyotdagi o‘rnini ochib bering.
30. Elektromiografiya haqida ma’lumot bering.
31. Elektrokardiografiya haqida umumiy ma’lumot va psixologiyadagi o‘rnini ochib bering.
32. Elektrookulografiya haqida ma’lumot va uning psixologik tadqiqotlarda qo‘llanilishini yoritib bering.
33. Miya qon oqimi joylashuvini o‘lchash haqida ma’lumot bering.
34. Bosh miya tuzilishini yoritib bering.
35. Miyaning tomografik tadqiqot usuli haqida umumiy ma’lumot bering.
36. Magnit-rezonans tomografiya usuli haqida umumiy ma’lumot va psixologlar faoliyatidagi o‘rnini yoritib bering.
37. Miyaning pozitron emissiya tomografiyasi haqida umumiy ma’lumot bering
38. Sensor jarayonlar psixofiziologiyasini yoritib bering.
39. Sensor sistemaning o‘zaro aloqadorligini tushuntirib bering.
40. Sensor tizimida ma’lumotlarni qayta ishlashni tushuntirib bering.
41. Har xil turdagi signallarni aniqlash va ularni farqlash mexanizmini yoritib bering.
42. Sensor jarayonlar reseptorlarini yoritib bering.
43. Sensor sezuvchanlikning differensiyasini tushuntirib bering.
44. Signallarni o‘tkazish va qayta tiklanishini tushuntirib bering.
45. Sensor tizimda ma’lumotlarning qayta ishlash tartibini yoritib bering.
46. Sensor tizimda ma’lumotlarning qayta ishlanishida qo‘zg‘aluvchi va to‘xtovchi neyronlarning vazifasini izohlab bering
47. Kognitiv soha psixofiziologiyasini sharhlab bering.
48. Diqqatni fiziologik asosini yoritib bering.
49. Diqqat, xotiraning fenomenalogiyasini tahlil qilib bering.
50. Diqqat, xotirani o‘lchashda geometrik modelning o‘rnini tushuntirib bering.
51. Xotiraning neyrodinamik asoslarini tushuntirib bering.
52. Hissiyot, diqqat xotira, nutq psixofiziologisini izohlab bering.

53. Hissiyotning fiziologik asosini tushuntirib bering.

54. Hissiyotni o‘lchashda geometrik modelning o‘rnini yoritib bering.

55. Yuqori psixik funksiyalarda miya maxanizmlarining neyropsixologik analizini amalga oshiring.

56. Miya faoliyati va uning asosiy vazifalarini tahlil qilib bering.

57. Yuqori psixik funksiyalarda miya lokolizatsiyasining muammolarini tushuntirib bering.

58. Miya tuzilishining asosiy neyroanatomik prinsipini tushuntirib bering.

59. A.Luriyaning miya sohalarida uchta asosiy funksional tuzilishi haqidagi nazariyasi: energetik qabul bo‘limi, ma’lumotlarni eksterotseptiv saqlash va qayta ishlash bo‘limi, psixik faoliyatni nazorat qilish va dasturlash tizimini izohlab bering.

60. Gormonlar va psixikani bog‘liqligini yoritib bering. .

Talabgor quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

Baholash mezonlari	**Maks. ball**
1. Fanni bilish darajasi	**30**
Asosiy nazariy bilimlar	15
Ixtisoslik bo‘yicha bilimlar	15
2. Tanqidiy fikrlash va tahlil	**25**
G‘oyalarni umumlashtira olish	13
Mantiqiy fikr va dalil keltirish	12
3. Nutq va taqdimot madaniyati	**20**
Tuzilishi va izchillik	10
Til va ifoda aniqligi	10
4. Savollarga javob berish sifati	**25**
Mazmun va aniqlik	15
Moslashuvchanlik va mulohaza	5
Xotirjamlik, professional yondashuv	5
UMUMIY BALL	**100**

FOYDALANISHGA TAVSIYA ETILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonuni. – Toshkent. O‘zbekiston, 2020

2. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini

birgalikda barpo etamiz. Toshkent, «O‘zbekiston», 2016 yil, 56 bet.

3. Mirziyoev Sh.M. Qonun ustvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash-yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent, «O‘zbekiston», 2017 yil, 48 bet.

4. Abdullayeva B.S., Yakubova G.A. Psixofiziologiya. T.- TDPU., 2018.

5. Балин В.Д. Лабораторние и практические занятия к курсу психофизиологии. С-Пб, 2007. Учебно-методическое пособие.

6. Данилова Н.Н. Психофизиологическая диагностика функсионалних состояний. М.,1992.

7. Жуков Д.А. Биологические основи поведения. Гуморалние механизми. СПб,2004.
8. Жуков Д.А.Биология поведения. Гуморалние механизми. СПб.,2007
9. Марютина Т.М., Эрмолаев О.Ю. Введение в психофизиологию. М.,2001.